

Polskie jabłka

Sukces polskich producentów jabłek.

Rosnąca konkurencja sadowników ukraińskich i potencjał na konkurencję ze strony sadowników rumuńskich.

26.11.2020

0. Streszczenie: sukces polskich producentów jabłek oraz potencjał konkurencji z Europy Południowo-Wschodniej.

1) Eksport żywności i produktów spożywczych od przystąpienia Polski do UE rośnie. Ale dynamika wzrostu eksportu spożywczego, choć nadal wysoka, spada. Udział żywności w polskim eksporcie od 2004 r. do 2013 r. dynamicznie rósł. W kolejnych latach ustabilizował się na poziomie ok. 12%.

2) W poprzednich analizach na temat polskiego eksportu zobrazowaliśmy:

- gałęzie gospodarki przyczyniające się do sukcesu eksportowego Polski¹,
- największe gałęzie polskiego eksportu żywności² oraz
- sukces eksportowy polskich meblarzy³.

Najważniejsze wnioski z tych analiz to:

(i) Rośnie udział Polski w światowych obrotach towarowych.

(ii) Rośnie eksport żywności i produktów spożywczych od przystąpienia do UE. Ale dynamika wzrostu, choć nadal wysoka, spada.

(iii) Dostosowania u dotychczasowych konkurentów oraz rozwój nowych konkurentów utrudnią proste kontynuowanie wzrostów eksportu w przyszłości.

3) W niniejszej analizie obrazujemy podstawowe informacje o sukcesie producentów polskich jabłek oraz potencjale konkurencji z Europy Południowo-Wschodniej.

4) Polska od lat 60' XX wieku odniosła znaczny sukces w wytwarzaniu jabłek. Nasz udział w światowej produkcji wzrósł z ok 1,5% na początku lat 60ych, do prawie 4,0% obecnie. Na koniec 2018 r. Polska była trzecim największym producentem tych owoców na świecie. Jednak w ostatnich latach dynamika eksportu jabłek widocznie spowolniła.

5) Chiny są największym światowym producentem jabłek. Odpowiadają za ponad 45% światowej produkcji tych owoców. Są także największym eksporterem jabłek (17,7% udziału) oraz koncentratu jabłkowego (26,2%).

6) W Unii Europejskiej Polska stała się największym producentem jabłek. Udział Polski w produkcji jabłek w UE wzrósł z 20,2% w 2004 r. do 28,9% w 2018 r.

---

¹ Polska w międzynarodowym handlu towarowym. Wzrost znaczenia i najważniejsze grupy towarów, Czerwiec 2020 Biuro Analiz, PFR.

² Polskie specjalności spożywcze w eksporcie w latach 2004-2019, Kwiecień 2020, Biuro Analiz, PFR.

³ Polskie meblarstwo. Kruchy sukces, Marzec 2020, Biuro Analiz PFR

- 7) Nasz wzrost produkcji miał również znaczny wpływ na innych europejskich producentów jabłek. Na przykład w Holandii sadownicy, wobec konkurencji z Polski, rozpoczęli systematyczne zmniejszanie produkcji jabłek przy jednoczesnym zwiększaniu produkcji gruszek.
- 8) Polska osiągnęła sukces nie tylko jako producent jabłek, ale także jako ich eksporter. Potroiliśmy eksport tych owoców z ok. 415 mln PLN w 2004 r. do ponad 1.431 mln PLN w 2019 r. Jesteśmy ósmym największym eksporterem jabłek na świecie (trzecim w UE) i drugim największym eksporterem koncentratu jabłkowego na świecie.
- 9) Powierzchnia sadów jabłoniowych w Polsce jest największa spośród krajów Unii Europejskiej. Udział Polski w całości sadów UE wyniósł 33,1% i był większy od trzech kolejnych państw (Włoch, Rumuni i Francji) razem wziętych.
- 10) W Polsce trwa koncentracja produkcji owoców - w latach 2002-2016 liczba gospodarstw sadowniczych zmniejszyła się o ok 47%.
- 11) Zdecydowana większość jabłek produkowanych w Polsce trafia do przetwórstwa przemysłowego.
- 12) W najbliższej dekadzie wyzwaniem dla naszego eksportu jabłek staną się sady na Ukrainie. Rosną tam nasadzenia nowoczesnych sadów. Pod względem wydajności Ukraińscy producenci są już na poziomie podobnym jak notowany w Polsce w 2017 roku. Dodatkowo, z Ukrainą mamy stosunkowo podobną listę odbiorców jabłek – na piętnastu największych odbiorców łączy nas 6 krajów.
- 13) Wydajność sadownictwa wydaje się być drugim wyzwaniem stojącym przed Polskimi sadownikami. Z jednego hektara wyprodukowano w Polsce 24,7 tony jabłek. I chociaż znacznie poprawiliśmy się względem lat ubiegłych, to we Francji z jednego hektara wciąż produkuje się o ok. 10 ton więcej, w USA ok. 15 ton więcej, a we Włoszech prawie 20 ton więcej.

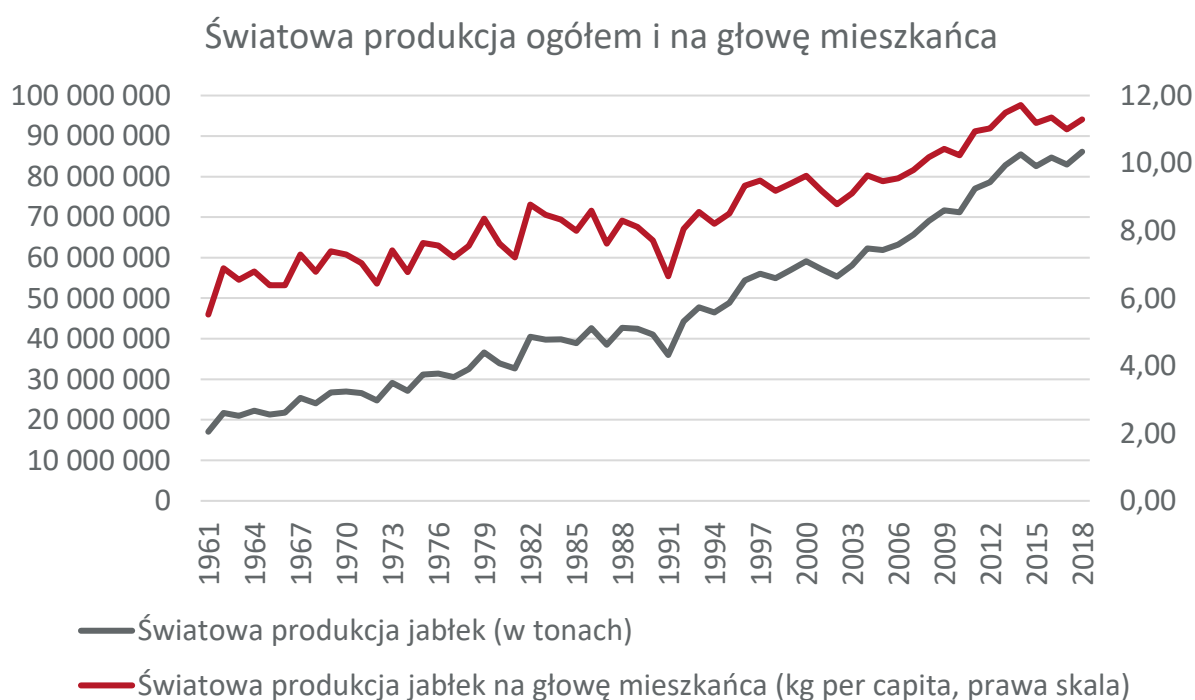

1. Produkcja światowa i sukces Polski

1.1. Świat

Od lat 60' ubiegłego wieku produkcja jabłek na świecie rośnie w tempie średnim 3,2% rocznie. Wzrost wynika z postępu agrotechnicznego. Upowszechniono w Polsce m.in. jabłonie niskopienne, jabłonie karłowate, nowe odmiany odporne na choroby i zdadne do dłuższego magazynowania, odpowiednie sposoby nawadniania, nawożenia i ochrony chemicznej. Powyższe zmiany zapoczątkowane i wdrożone w USA w latach 70' XX w. zostały skopiowane w innych państwach, co umożliwiło większe zbiory z hektara.

W 2018 r. światowa produkcja jabłek wzrosła o 3,8% rdr. i wyniosła 86.143.819 ton, co było najwyższą wartością zbiorów w historii. W porównaniu do 1961 r. produkcja wzrosła o ponad 405%. W 2018 r. na głowę jednego mieszkańca świata przypadło ponad 11 kg jabłek, o 2,7% więcej niż rok wcześniej i o około 105% więcej niż w 1961 r.

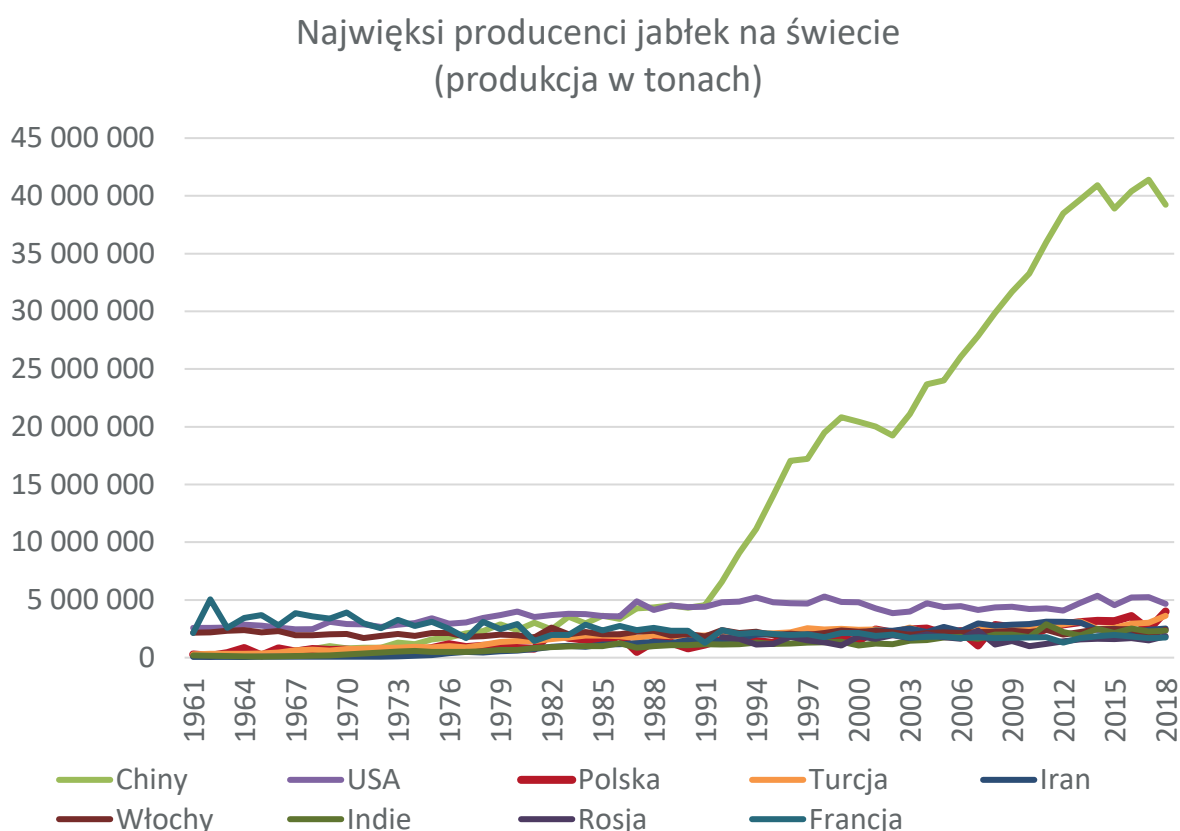
Źródło: UN FAO

Wiedza o nowoczesnych sposobach produkcji jabłek rozpowszechniła się z USA do innych państw. Spowodowała wzrost produkcji jabłek np. w Chinach, Polsce, Turcji czy Indiach oraz spadek

produkcji w państwach o wysokich kosztach pracy, np. we Francji i Włoszech.

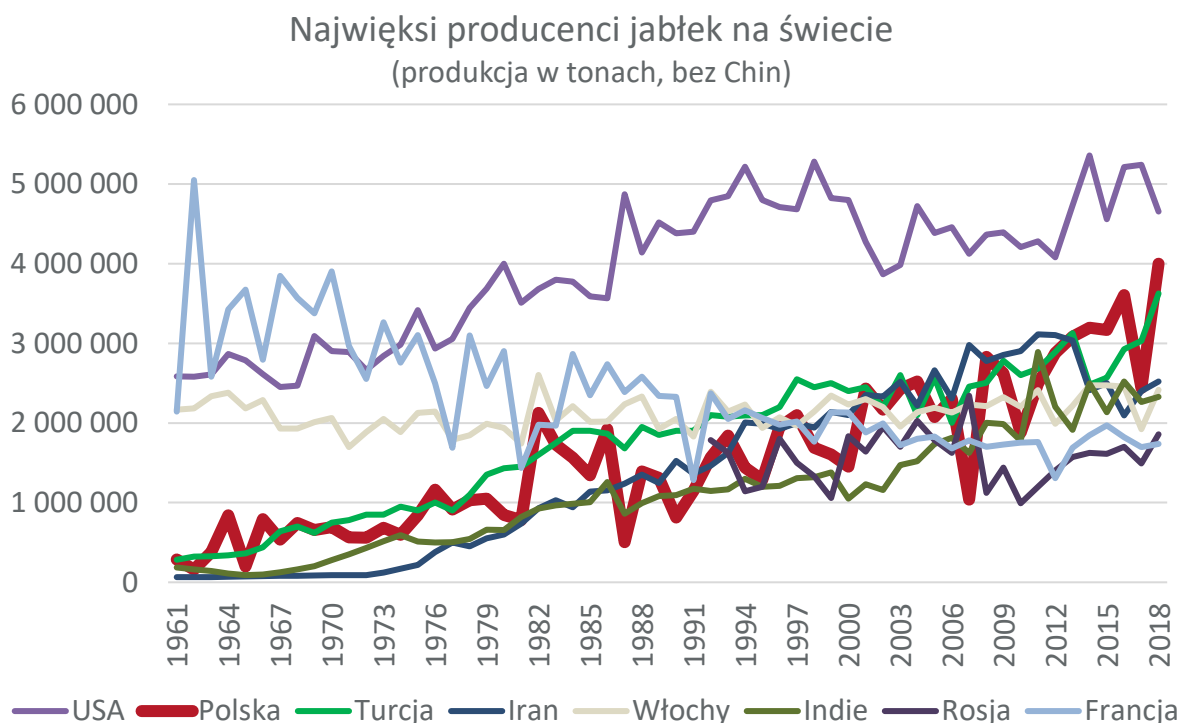
W 2018 r. dziewięć państw odpowiadało za ponad 72% światowej produkcji jabłek, z czego same Chiny wytwarzały 45,5% światowej produkcji.

Źródło: UN FAO

Chiny zdominowały światową produkcję, średnioroczna dynamika produkcji w latach 1961-2018 wyniosła 11,4%, a ich udział wzrósł z 1,0% w roku 1961 do 45,5% obecnie. Z uwagi na dominację Państwa Środka na wykresie, poniżej przedstawiamy wykres największych producentów jabłek bez Chin:

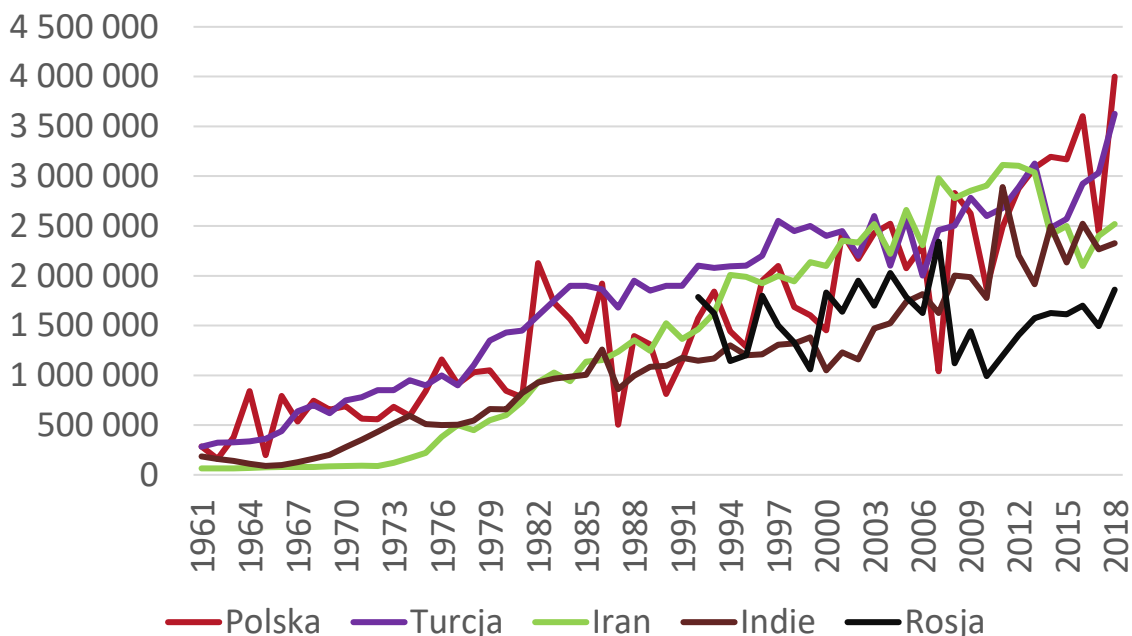
Źródło: UN FAO

Po odjęciu Chin widać:

- Podwojenie produkcji w USA od lat 60ych (żółta linia)
- Znaczny spadek produkcji jabłek we Francji, ze średnio 3,3 mln ton w latach 60' do poniżej 2 mln ton obecnie (czerwona linia)
- Stosunkowo stabilna, choć niższa niż na początku badanego okresu, produkcja jabłek we Włoszech (jasnoniebieska linia)

Po odjęciu państw wysokorozwiniętych - USA, Francji i Włoch - widać niezwykle wzrost produkcji w pozostałych krajach, które dziś należą do grupy największych producentów jabłek. To jest wzrost za wyjątkiem Rosji w której produkcja od początku lat 90' utrzymuje się średnio w okolicach 1,5 mln ton.

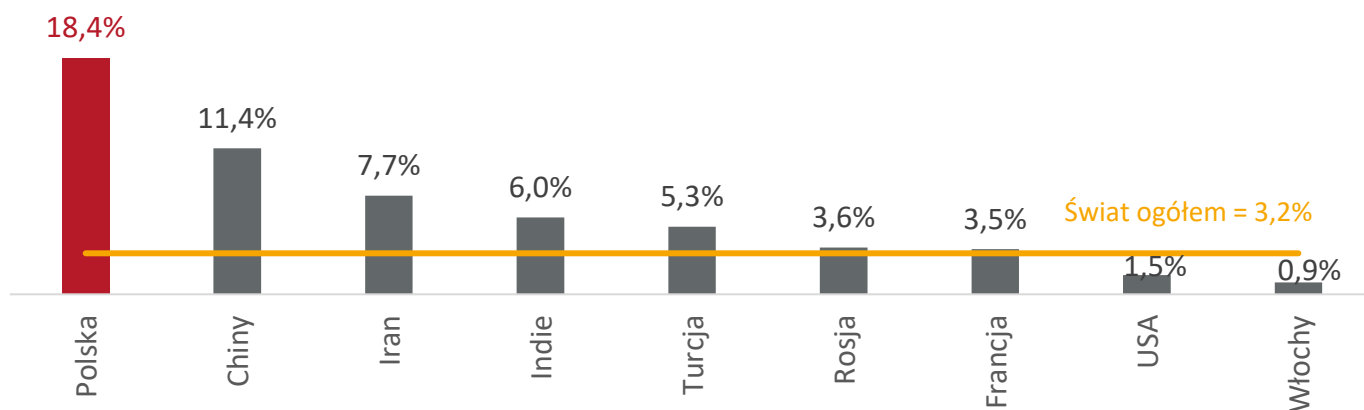
Produkcja jabłek na świecie w tonach

Źródło: UN FAO

Państwa o największej obecnie produkcji jabłek w okresie 1961 – 2018 odnotowały ponadprzeciętny wzrost produkcji.

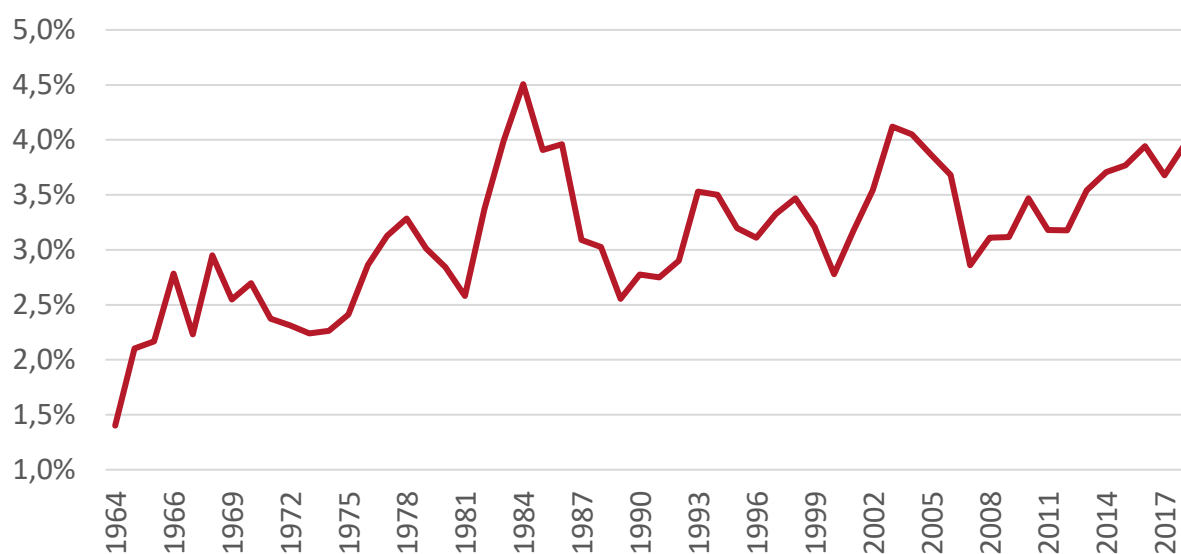
Średnioroczna dynamika produkcji jabłek w okresie 1961-2018

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

W Polsce również odnotowano znaczny wzrost w produkcji jabłek. Średnioroczne tempo produkcji w okresie 1961-2018 było najwyższe spośród największych producentów jabłek na świecie i wyniosło 18,4%. Polska odniosła w średnim okresie znaczny sukces w wytwarzaniu jabłek – nasz udział w światowej produkcji wzrósł z ok 1,5% na początku lat 60ych, do prawie 4,0% obecnie:

Udział Polski w światowej produkcji jabłek
(3-letnia średnia krocząca)

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

1.2. Unia Europejska

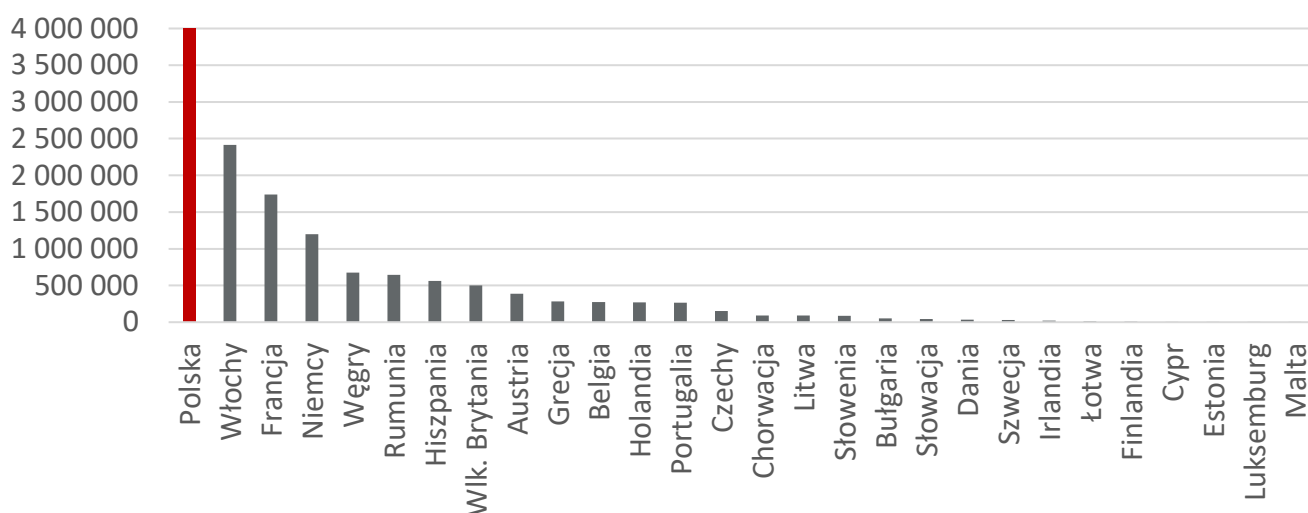
1.2.1. Wraz z rozszerzeniem UE rośnie produkcja jabłek w UE

Produkcja jabłek w Unii Europejskiej w 2018 r. wzrosła o 37,3% i ukształtowała się na poziomie 13.849.593 ton, co było rekordowo wysoką wartością. Największym producentem jabłek spośród krajów unijnych jest Polska (3.999.523 ton), na drugim miejscu są Włochy (2.414.921 ton), a na trzecim Francja (1.737.412).

Produkcja jabłek w Unii Europejskiej w 2018 r. (w tonach)

Źródło: UN FAO

Na rozmiar produkcji jabłek w UE wpływ miało w ostatnich dekadach rozszerzanie UE o nowe państwa. Produkcja jabłek w Unii rosła do około 2000 r., by w kolejnych latach systematycznie spadać, a następnie wzrosnąć w momencie rozszerzenia w 2004 r. W 2018 r. produkcja jabłek była o 23% większa niż w 2004 r. Od roku dołączenia Polski i dziewięciu innych krajów do UE średnioroczne tempo produkcji wyniosło 6,0%, wobec -0,2% w latach 1995-2003.

Produkcja jabłek w Unii Europejskiej
(w tonach)

1995-2003->UE15 / 2004-2006->UE25 / 2007-2012-> UE27 / 2013-2018-> UE28

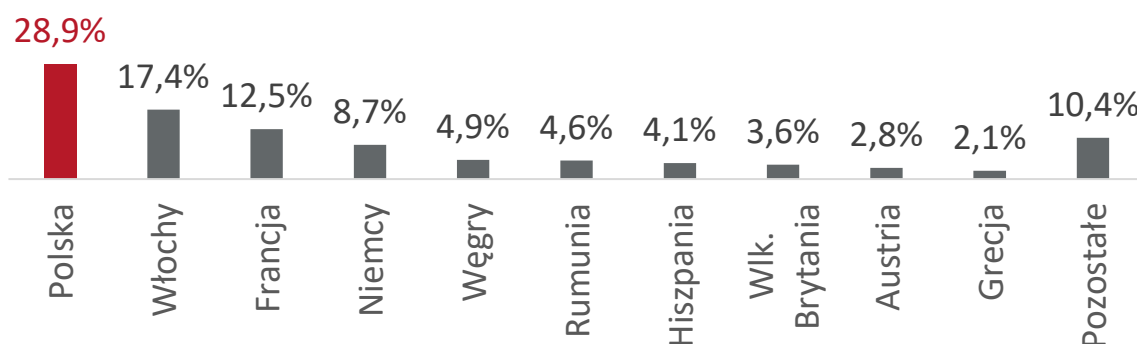
Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

1.2.2. Pomimo wzrostu produkcji jabłek w UE, udział Polski w unijnej produkcji tych owoców rośnie

Już w roku dołączenia do Unii Europejskiej staliśmy się największym producentem jabłek we Wspólnocie i tak pozostało do dziś.

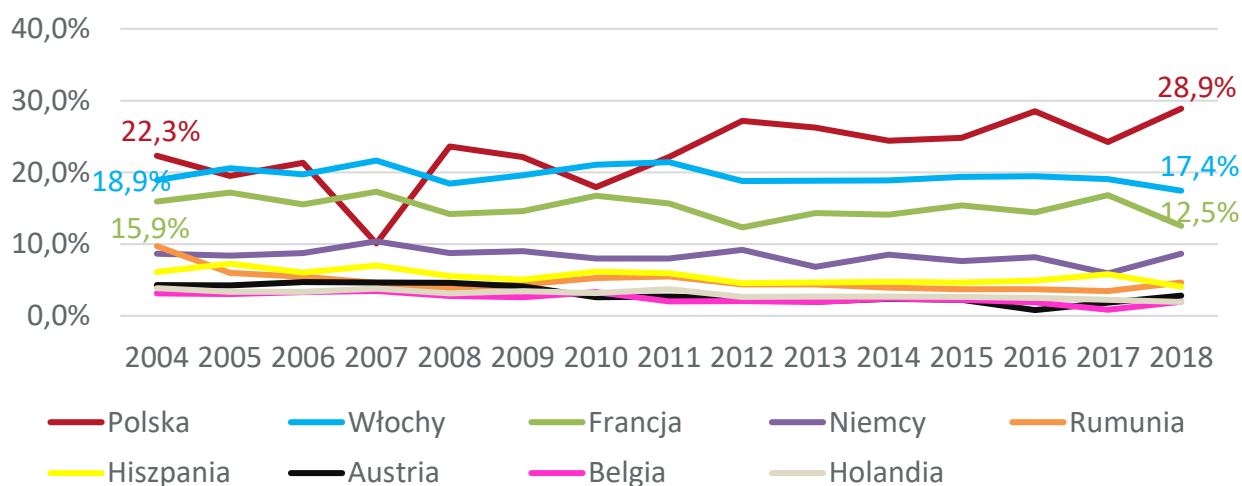
Udział w produkcji jabłek w UE w 2018 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

Udział Polski w produkcji jabłek w UE wzrósł, z 20,2% w 2004 r. do 28,9% w 2018 r, przy jednoczesnym spadku udziału Francji (z 14,4% do 12,5%) i stabilnym udziale Włoch.

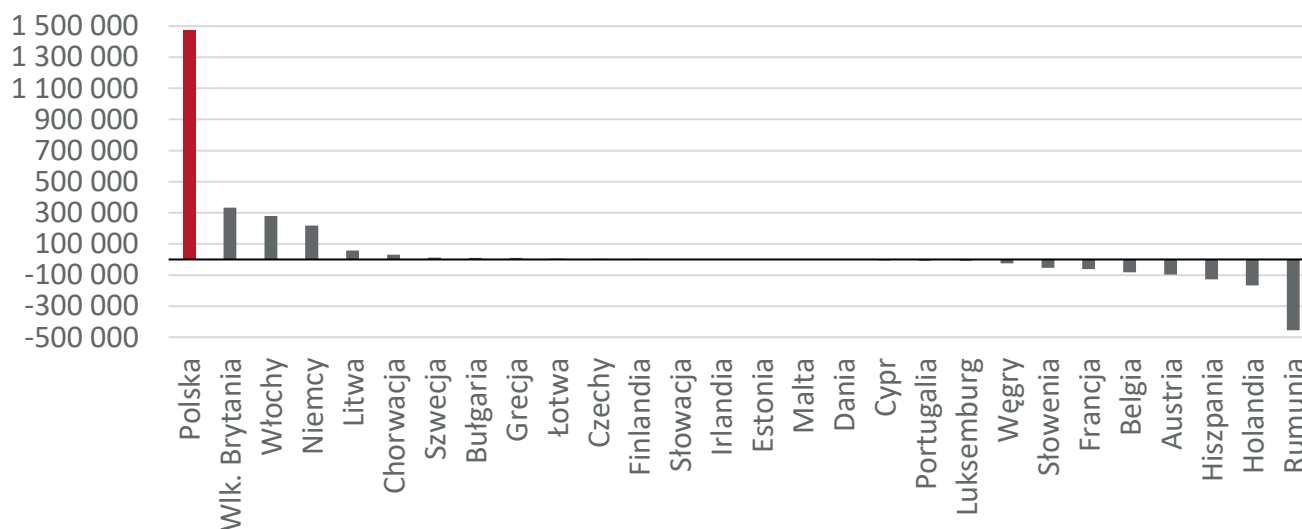
Udział wybranych państw w produkcji jabłek w UE28

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

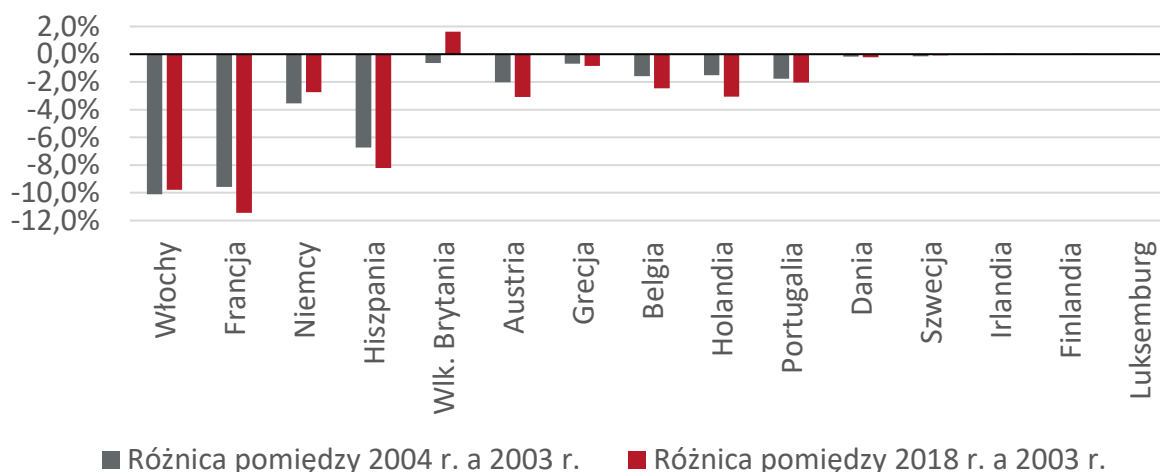
Nasz wzrost produkcji miał również znaczny wpływ na innych europejskich producentów jabłek. Część ograniczyła produkcję jabłek, a część zwiększyła jakość produkcji, inwestując w produkcję wysoko gatunkowych jabłek deserowych.

Różnica w produkcji jabłek pomiędzy 2018 r. a 2004 r.
(w tonach)

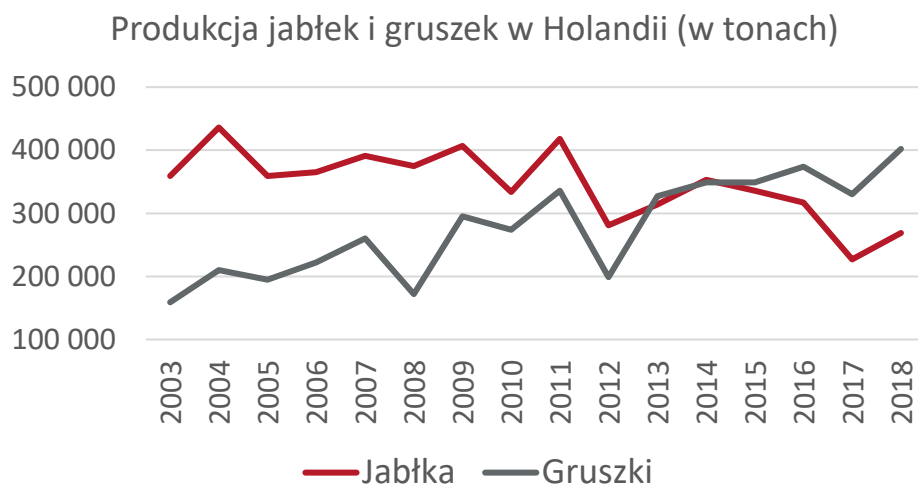
Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

Zmiana udziału w produkcji jabłek Unii Europejskiej w
poszczególnych krajach UE15

Źródło: obliczenia własne na podstawie UN FAO

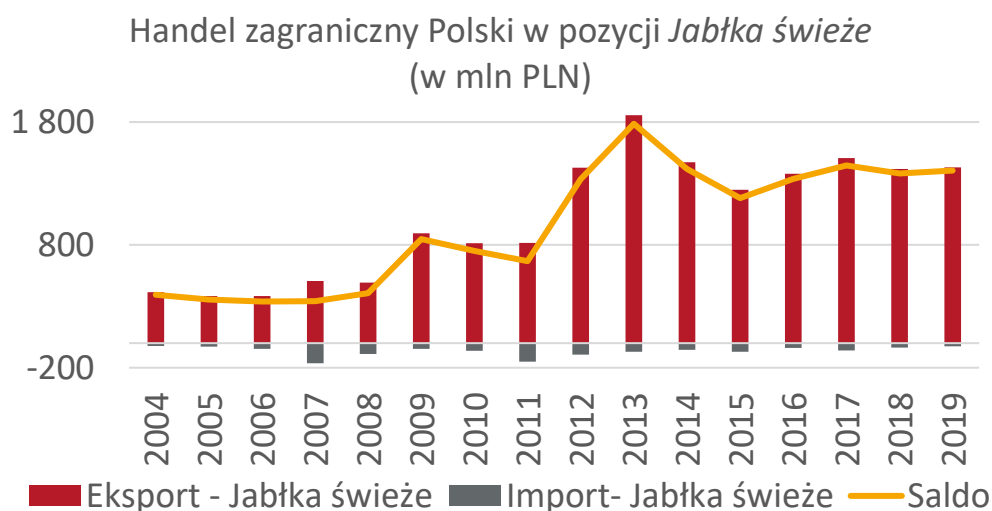
Na przykład w Holandii sadownicy, wobec konkurencji z Polski, rozpoczęli systematyczne zmniejszanie produkcji jabłek przy jednoczesnym zwiększaniu produkcji gruszek.

Zródło: UN FAO

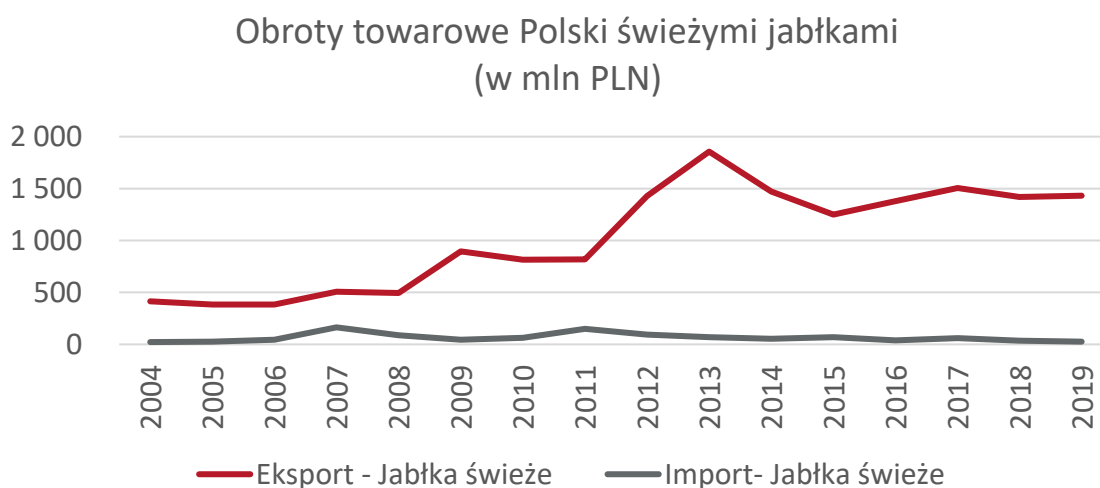
1.2.3. Eksport polskich jabłek stabilny od blisko dekady

Polska osiągnęła sukces nie tylko jako producent jabłek, ale także jako ich eksporter. Choć zdecydowana większość jabłek produkowana jest na potrzeby przetwórstwa przemysłowego (o czym więcej w drugim rozdziale), to zwiększyliśmy eksport tych owoców z ok 415 mln PLN w 2004 r. do ponad 1.431 mln PLN w 2019 r.

Zródło: Główny Urząd Statystyczny

Pomimo trwającego nadal wzrostu produkcji jabłek wartość eksportu pomniejszona o import od 2012 r. nie ulega większym zmianom.

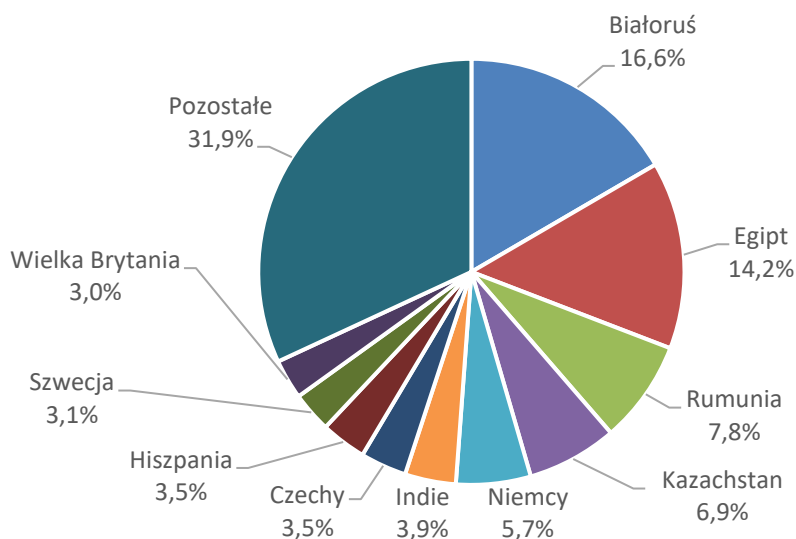
Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wzrost eksportu wynikał z rosnącej produkcji, przewagi kosztowej nad Zachodem, inwestycji w infrastrukturę do eksportu (sortownie, pakowalnie, chłodnie, kontakty z odbiorcami) oraz z rosnącej jakości jabłek w najlepszych sadach.

Za 16,6% naszego eksportu w 2019 roku odpowiadała Białoruś, na drugim miejscu był Egipt (14,2%), a na trzecim Rumunia (7,8%). W pierwszej dziesiątce największych odbiorców polskich jabłek znajdują się również takie kraje jak Indie czy Kazachstan. Należy zaznaczyć, że do momentu wprowadzenia przez Rosję embarga na import europejskich owoców i warzyw (w 2014 r.) to właśnie ten kraj był głównym odbiorcą jabłek (odpowiadającym za nawet 60% naszego eksportu).

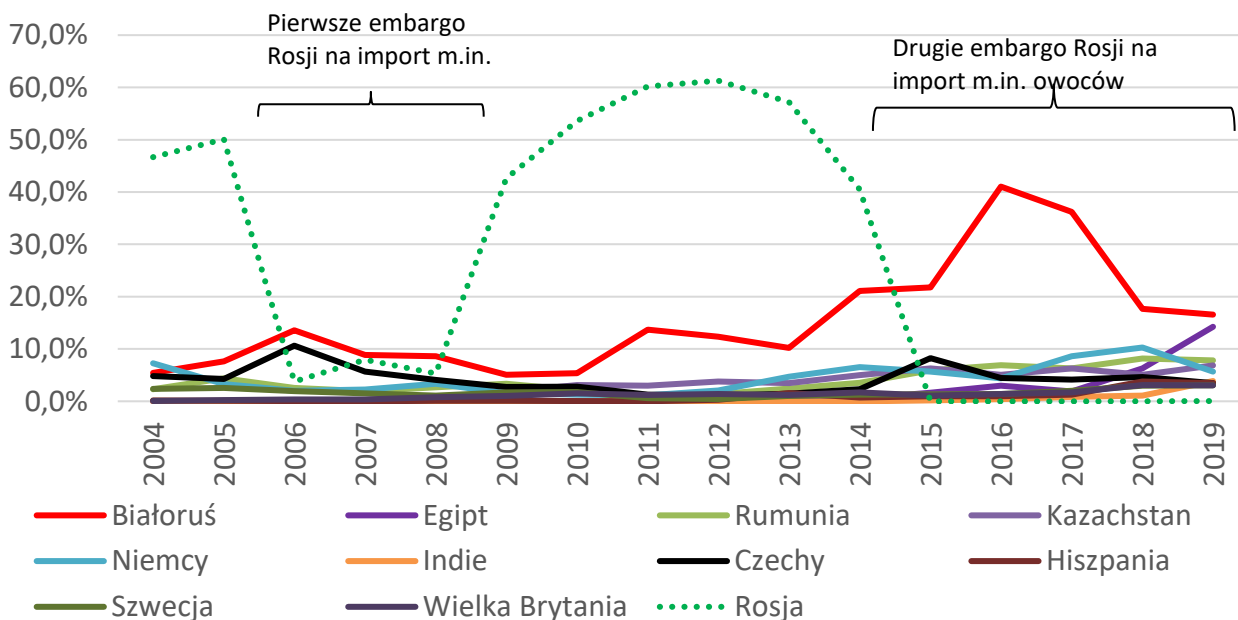

Najwięksi odbiorcy jabłek z Polski na koniec 2019 r. (udział w %)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

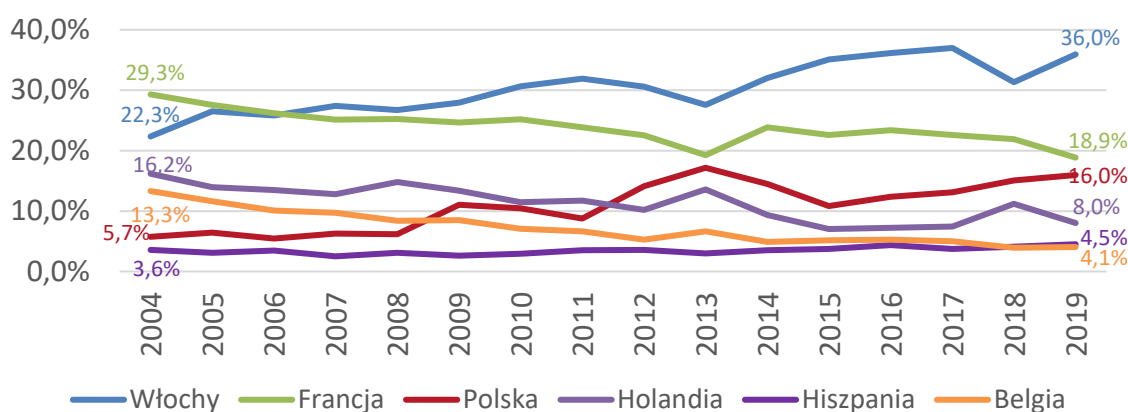
Najwięksi odbiorcy jabłek z Polski (+ Rosja, udział od 2004 r.)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

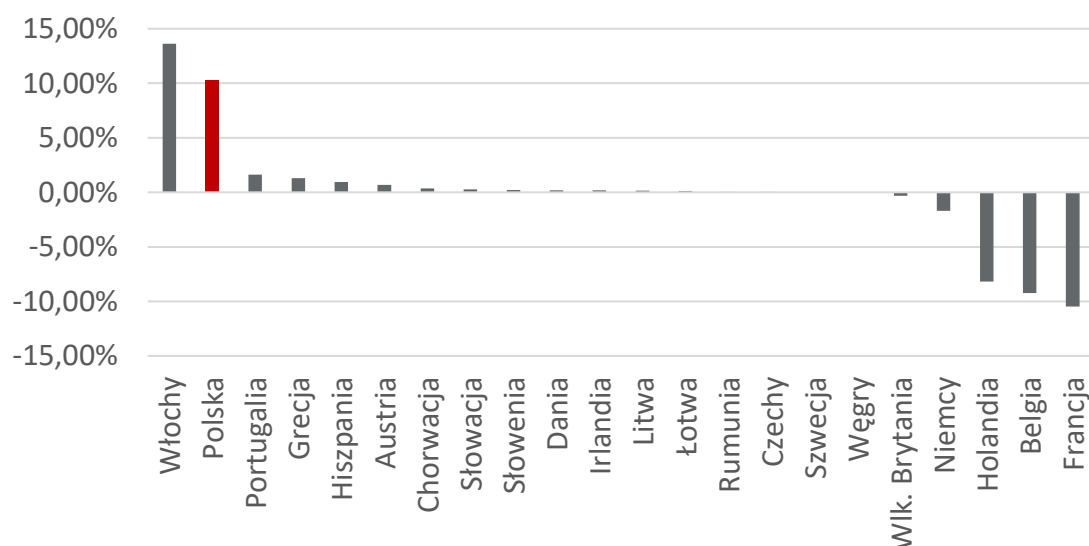
Pomiędzy 2004 a 2019 udział Polski w unijnym eksporcie jabłek wzrósł trzykrotnie z 5,7% w 2004 r. do 16,0% w 2019 r. Obecnie wśród krajów Unii Europejskiej, pod względem wielkości eksportu, jesteśmy na trzecim miejscu. W 2019 r. odpowiadaliśmy za 16,0% unijnego eksportu. Wyprzedzają nas Włochy (36% udziału w eksporcie UE) i Francja (18,9%).

Pięć najważniejszych krajów w eksporcie jabłek w UE
(udział od 2004 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ITC

Zmiana udziału w eksporcie jabłek UE pomiędzy 2004 a 2019 r.

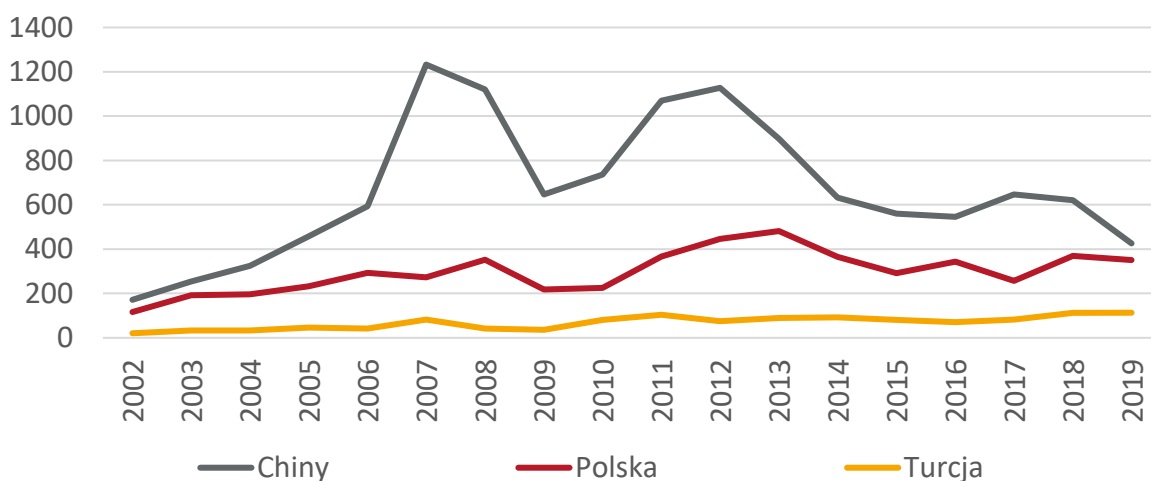

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ITC

1.2.4. Polska jest drugim największym na świecie eksporterem koncentratu jabłkowego.

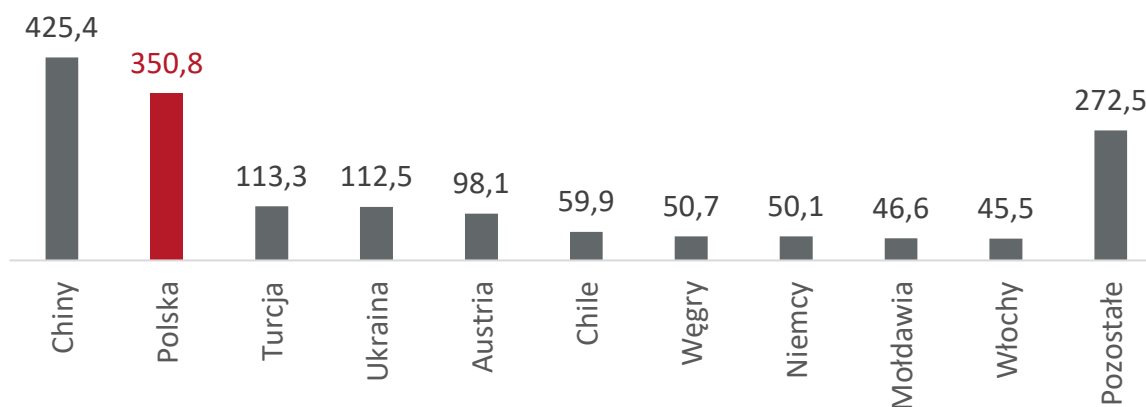
Kwaśne odmiany jabłek produkowanych w Polsce dobrze komponują się w sokach jabłkowych produkowanych na całym świecie. W 2019 r. wartość eksportu tego produktu z Polski wyniosła 350,8 mln USD, co odpowiadało za 21,6% światowego eksportu. Największym eksporterem były Chiny (425,4 mln USD, 26,2% udziału), a na trzecim miejscu znalazła się Turcja (113,3 mln USD, 7,0% udziału).

Eksport koncentratu jabłkowego (w mln USD)

Źródło: ITC

Lista największych eksporterów koncentratu jabłkowego
(wartość eksportu w mln USD)

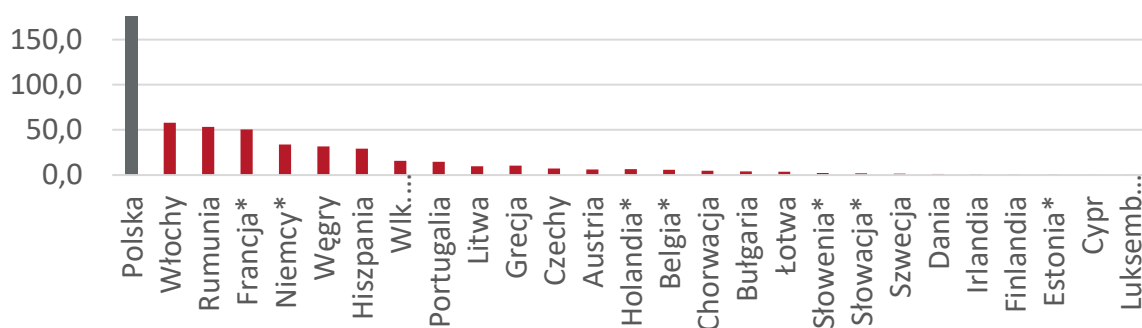
Źródło: ITC

2. Charakterystyka polskiego sadownictwa

Powierzchnia sadów jabłoniowych w Polsce jest największa w Unii Europejskiej. Zgodnie z wstępnymi szacunkami Eurostatu w 2020 r. sady zajmowały ponad 176 tys. hektarów. Udział Polski w całości sadów Unii Europejskiej 33,1% i był większy od trzech kolejnych państw (Włoch, Rumuni i Francji) razem wziętych.

Powerzchnia sadów jabłoniowych w krajach UE
(w tys. ha)

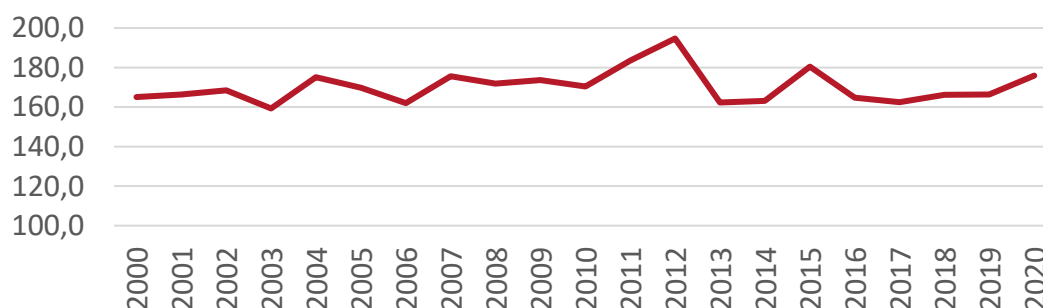

* - dane za 2019 r.

Źródło: Eurostat

Powierzchnia sadów w Polsce od wielu lat utrzymuje się średnio poziomie około 170 tysięcy hektarów. Wyjątkiem był rok 2012, kiedy areał wzrósł do 194,7 tys. ha, ale już w kolejnych latach wrócił w okolice średniej.

Powierzchnia sadów jabłoniowych w Polsce
(w tys. ha)

Źródło: Eurostat

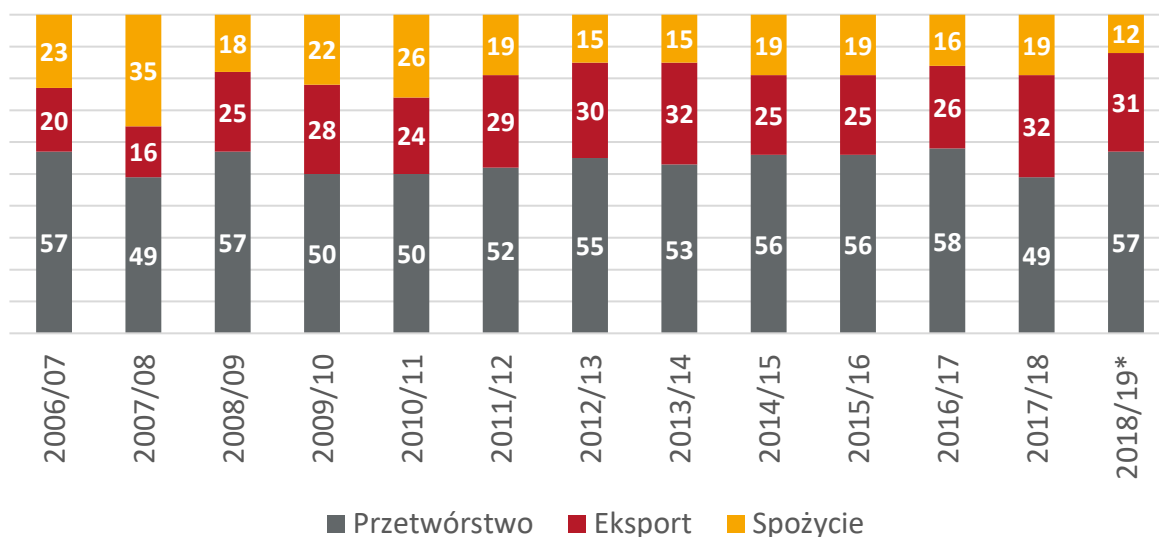
W Polsce cały czas trwa koncentracji produkcji owoców. Z cyklicznego badania GUS „Charakterystyka gospodarstw rolnych” można dowiedzieć się, że w latach 2002-2016 liczba gospodarstw sadowniczych zmniejszyła się o ok 47%. Skutkiem tych procesów był wzrost średniej powierzchni sadów przypadających na 1 gospodarstwo, z 0,86 ha do 2,23 ha.

	2002	2010	2013	2016
Liczba gospodarstw użytkujących sady (w tys.)	316,9	284,6	174,8	168,9
Średnia powierzchnia sadów przypadających na 1 gospodarstwo (w ha)	0,86	1,31	2,07	2,23

Zródło: GUS - Charakterystyka gospodarstw rolnych, różne wydania

Zdecydowana większość jabłek produkowanych w Polsce trafia do przetwórstwa przemysłowego. Zgodnie z szacunkami GUS, Ministerstwa Finansów i KUPS w latach 2018/2019 do przemysłu rozdysponowanych zostało 57% jabłek. Na eksport trafiło 31% produkcji, a do spożycia 12%.

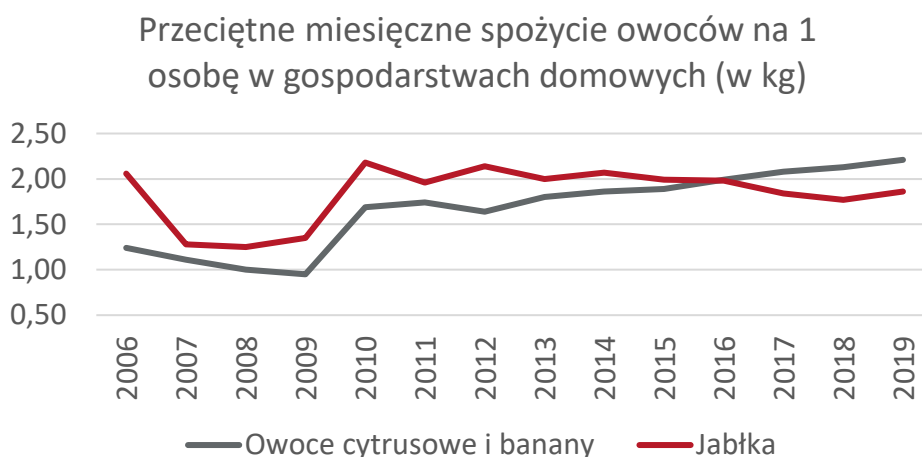
Rozdysponowanie produkcji jabłek (w %)

Zródło: GUS, Ministerstwo Finansów, KUPS

Mały procent jabłek przeznaczonych do spożycia to m.in. efekt relatywnie niskiej produkcji wysokojakościowych jabłek deserowych oraz zmiany preferencji konsumentów w kierunku owoców cytrusowych i bananów.

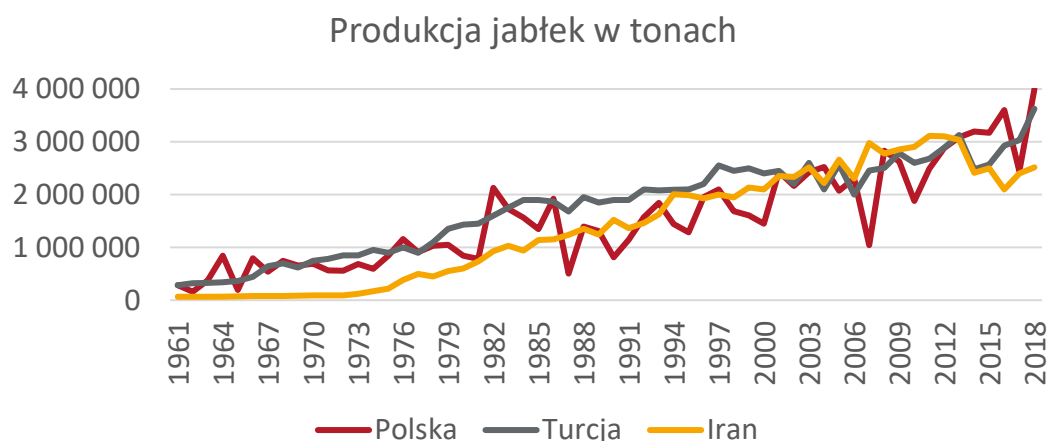

Zródło: GUS, Budżety gospodarstw domowych – różne wydania

3. Wyzwania polskiego sadownictwa: rozwój sadownictwa ukraińskiego i rumuńskiego oraz niska wydajność względem krajów wysokorozwiniętych

3.1 Ukraina może stać się coraz bardziej istotnym konkurentem.

W produkcji jabłek Polska wymienia się na trzecim i czwartym miejscu z Turcją i Iranem (do zapaści produkcji w Iranie po 2012).

Zródło: UN FAO

Warto jednak zwrócić uwagę, że różnimy się z Turcją i Iranem jeżeli chodzi o odbiorców jabłek produkowanych w danym kraju. Zarówno z jednym, jak i drugim państwem łączy nas tylko po jednym kraju na liście najważniejszych odbiorców jabłek. W związku z tym ani Turcja, ani Iran nie są obecnie naszą bezpośrednią konkurencją.

Najważniejsi odbiorcy jabłek z danego kraju		
Polska	Turcja	Iran
Białoruś	Indie	Irak
Egipt	Irak	Afganistan
Rumunia	Syria	Rosja
Kazachstan	Turkmenistan	ZEA
Niemcy	ZEA	Turkmenistan
Indie	Rosja	Pakistan
Hiszpania	Libia	Indie
Czechy	Arabia Saudyjska	Oman
Wielka Brytania	Afganistan	Kazachstan
Szwecja	Malezja	Gruzja
Jordania	Cypr	Kuwejt
Holandia	Gwinea	Katar
Litwa	Singapur	Bahrajn
Finlandia	Izrael	Armenia
Francja	Kuwejt	Ukraina

Zródło: ITC, pogrubioną czcionką kraje, które znajdują się na liście Turcji/Iranu

Natomiast w ciągu 5-10 lat z wysokim prawdopodobieństwem problemem dla naszego eksportu staną się sady w Ukrainie. Rosną tam nasadzenia nowoczesnych sadów (obecnie to kilka tys. hektarów) a stare sady są likwidowane. W perspektywie kilku lat jest możliwa zwiększona konkurencja z tego kierunku. Ukraińscy producenci ściągają ekspertów m.in. z Polski i za kilka lat można oczekiwać zwiększonej podaży wysokiej jakości jabłek z tego kierunku, który będzie miał nad nami przewagę kosztową. Na razie pomimo wykarczowania pomiędzy latami 90' XX wieku a 2010 trzech czwartych(!) arealu sadów produkcja jabłek jest ponownie na poziomie lat 90'.

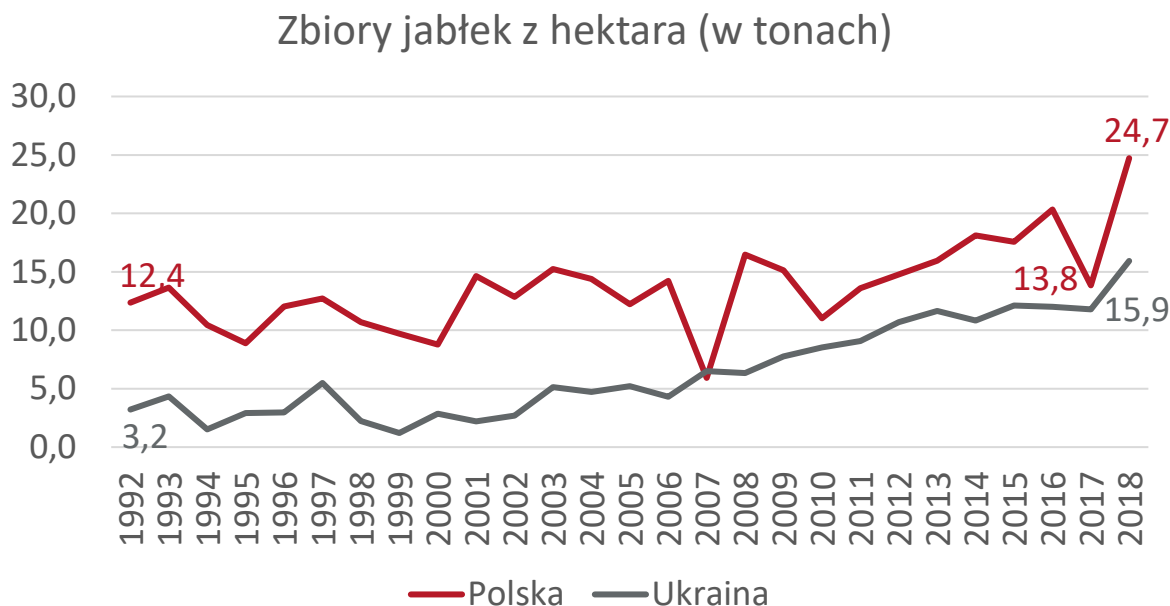
Źródło: FAOStat

W 2018 r. Ukraina wyprodukowała 1.462.360 ton jabłek, dzięki czemu znalazła się na 11. miejscu na liście największych producentów tych owoców, a jej udział w światowej produkcji wzrósł do 1,7%.. Dodatkowo, w przeciwieństwie do Turcji i Iranu, z Ukrainą mamy stosunkowo podobną listę odbiorców jabłek – na piętnastu największych odbiorców łączy nas 6 krajów.

Najważniejsi odbiorcy jabłek z danego kraju	
Polska	Ukraina
Białoruś	Białoruś
Egipt	Mołdawia
Rumunia	Szwecja
Kazachstan	Austria
Niemcy	ZEA
Indie	Rumunia
Hiszpania	Bułgaria
Czechy	Wielka Brytania
Wielka Brytania	Francja
Szwecja	Polska
Jordania	Holandia
Holandia	Łotwa
Litwa	Gruzja
Finlandia	Arabia Saudyjska
Francja	Kuwejt

Źródło: ITC, pogrubioną czcionką kraje, które znajdują się na liście Ukrainy

Od roku 2000 różnica w wydajności produkcji jabłek w Polsce i Ukrainie po odjęciu corocznych wahań produkcji maleje:

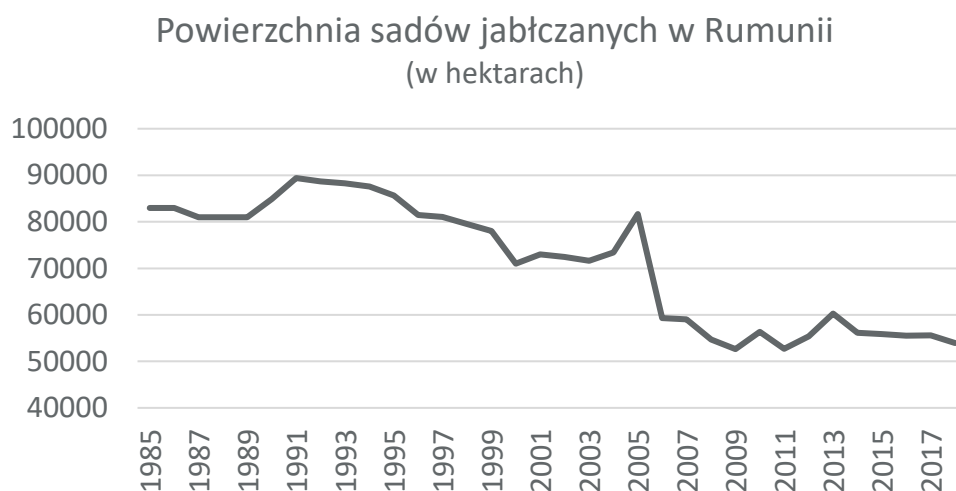
Źródło: UN FAO

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UN FAO

3.2. Rumunia – potencjał na istotnego konkurenta

Rumunia⁴ posiada warunki do produkcji jabłek, których obecnie nie wykorzystuje w pełni. Rolnictwo rumuńskie jest póki co rozdrobnione i niewydajne -- przechodzi wielodekadową restrukturyzację. Ponad 94% gospodarstw rolnych ma poniżej 10 hektarów. Wysoki spadek produkcji jabłek w Rumunii wynika głównie ze spadku areału sadów.

Źródło: FAOStat

Po roku 1991 powierzchnia sadów w Rumunii spadła o 1/3. Część wielkopowierzchniowych sadów w trakcie prywatyzacji podzielono na mikro gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha! Powszechnie są sady o ekstensywnej formie uprawy, ze starymi niecertyfikowanymi jabłoniami, gdzie nie stosuje się nowoczesnych nawozów środków ochrony oraz brakuje systemów podlewania. Od kilku lat poprawia się struktura powierzchniowa i modernizowane są rumuńskie gospodarstwa sadownicze. Gdy Rumunia dokona znaczącej inwestycji w intensyfikację produkcji jabłek stanie się prawdopodobnie istotnym konkurentem dla polskich sadowników.

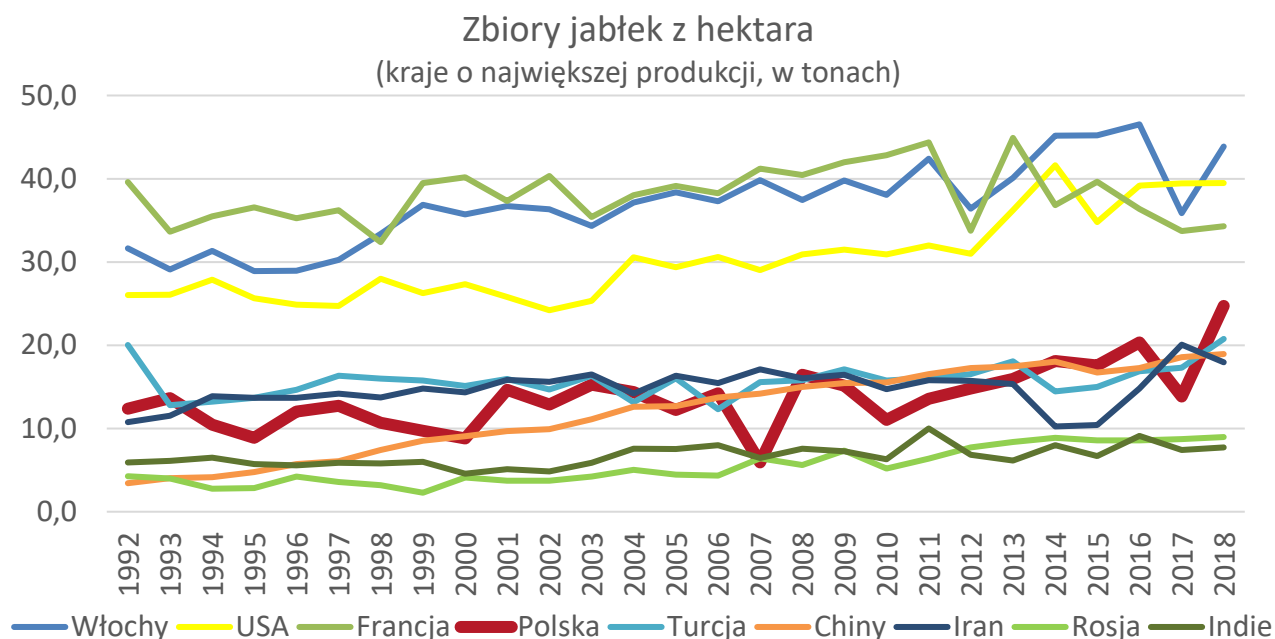
⁴ Na podstawie:

- Agatha Popescu, Research Regarding The Trends In Romania's Apple Market, Analele Universității din Craiova, seria Agricultură – Montanologie – Cadastru (Annals of the University of Craiova - Agriculture, Montanology, Cadastre Series) Vol. XLII 2012/2
- Agatha Popescu, Farm Structure and Land Concentration in Romania and the European Union's Agriculture, Agriculture and Agricultural Science Procedia, Volume 10, 2016,
- Agatha Popescu, Concentration Of Apple Production In Romania In The Period 2007-2016, Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development Vol. 17, Issue3, 2017

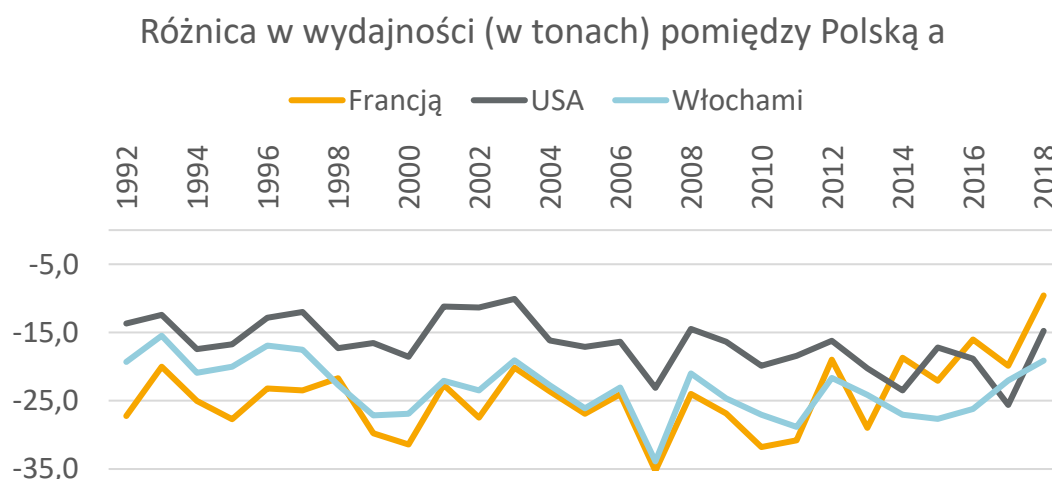
3.3. Wydajność produkcji

Wydajność sadownictwa w krajach średnio-rozwiniętych jest trwale niższa niż w najbogatszych.

Źródło: UN FAO

W 2018 r. z jednego hektara wyprodukowano w Polsce 24,7 tony jabłek. I chociaż znacznie poprawiliśmy się względem 1992 r., to Francja z jednego hektara wciąż produkuje o ok. 10 ton więcej, USA ok. 15 ton więcej, a Włosi prawie 20 ton więcej.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ITC

